אלו הן הגולין פרק שני מכות

י.

עוקין. מורכין: מהאי גיסא ומהאי גיסא דמרחקי. מכרין וקדש רחוקות מגבולי הארץ ט)שני רביעי הארץ וההורג בסוף הגבול צריך לנוס רביע הארץ: **ומ"ש מליעלא דמקרבי.** ההורג בין מכרון לבסכ וכין סכס לקדש קרוב למקלט מיקן ומיכן: **כין לדעת כין שלא לדעת.** כין שנכרת סס לדעת קליטה כין [שלא] כרת סס (שלא) לדעת [קליטה] שלא היה יודע שהיא קולטת: **פרוורדהא.** כפרים וחצרים הסמוכות לה ונקראות על שמה נתנו לכלכ: **ועדי מבצר.** כרכים גדולים שהיו בתחלת נפתלי הצלים לר וגו': **ערים הללו.** ערי מקלט: **טירין קטנים.** לפי שאין מזונות מצויין בהן: **ולא כרכים גדולים.** שהכל נקבצים סס תמיד ויהא רגל גואל הדם מצויה סס ויתרוצ לו: **כגון סליקוס.** עיר מבצר ויש כפר סמוך הנקרא אקרא דסליקוס כך קדש העיר מבצר ועיר בינוני סמוכה לה הנקראת על שמה: **ואם אין סס מים.** כשנפלו בגולל בימי יהושע לגויס הכיאו להס מעות מים מאחי כן מן הנהרות הרחוקים: **כמקום שוויקים.** שימצאו מזונות לקנות: **כמקום אולוסין.** שיהו כפרים וייצוא סמוכים להס שלא יכולו גואלי הדם מרוצים על העיר בחיל: **כלי זיין.** שלא יקנה גואל הדם סס זיין ויהרוג שלא יכיא כלי זיין ממקומו ירגישו בו: **וכלי מלודה.** אף בהס הורגין חיות: **מאי קרא.** דמתקנינן להו לרוצחין דבר שלריכין לו: **לתלמיד שאינו הגון.** שלא יביאוהו עונותיו לידי הריגה כשוגג ויגלה לחכמי' לקמן (עמוד ב) שאינו מלוי אלא כרשעים: **ליתנות בהגלה אחלה.** שפתח הכתוב בו בערי מקלט תחלה: **הזרח שמש לרוצחים.** להכין להס חיותס כגון הגן מילי דלעיל: **הזרחת שמש לרוצחים.** בהגלה זו ויקה עשית: **ללמד בהמון.** לדרוש כרכים: **שכל הכואה שלו.** שנקי במקרא במשנה והלכות ובאגדות: **ורבנן ואיתימא רב מרי אמרי מי אוסב כהמון וגו' הכואב ס"ח לו הכואה.** המוכה מחזרת עליו ועל זרעו כדאמרינן בעלמא (שבת דף מג:) הלי מאן דדחיס רבנן הויין ליה בנין רבנן: **ויהבו רבנן עינייהו ברבה.** שהיה אוהב תלמידי חכמים ביותר והיו לו בנים ת"ח]: **רב אשי אמר כו'.** בדרב אשי ״ גרסי' ללמוד בדרבינא גרסי' ללמד: **ללמוד בהמון.** עם חבריס רבים: **גואלו שרי נוף** (כ) **נשאו שרי נוף.** אלמא הגואל נשא לחטוא: **ללמד בהמון.** מרבה תלמידים: **לו הכואה.** לפי שעל ידיהס ירבה הסלפול וומן לב לתרץ קושיותיהס: **בשעריך.** בשביל שעריך: **מאלף עולות כו'.** מקרא כתוב אלף עולות יעלה שלמה וגו' (מלכים א ג): מקלט

דכתיב [1]גלעד קרית פועלי און עקובה מדם מאי עקובה מדם א"ר אלעזר שהיו עוקבין להרוג נפשות ומאי שנא מהאי גיסא ומהאי גיסא דמרחקי ומאי שנא מציעאי דמקרבי אמר אביי בשכם נמי שכיחי רוצחים דכתיב [2]וכחכי איש גדודים חבר כהנים דרך יריצחו שכמה וגו' מאי חבר כהנים א"ר אלעזר שהיו מתחברין להרוג נפשות ככהנים הללו שמתחברין לחלוק תרומות בבית הגרנות ותו ליכא והא כתיב [3]ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר אמר אביי [4]הללו (ה) קולטות בין לדעת בין שלא לדעת הללו לדעת קולטות שלא לדעת אינן קולטות [5]וחברון עיר מקלט [6]והא והכתיב [7]ויתנו לכלב את חברון כאשר דבר משה אמר אביי [8]פרוורדהא דכתיב [9]ואת שדה העיר ואת חצריה נתנו לכלב בן יפנה וקדש עיר מקלט הואי והכתיב [10]ועדי מבצר הצדים צר וחמת רקת וכנרת [וגו'] וקדש ואדרעי וען חצור [11]ותניא ערים הללו אין עושין אותן לא טירין קטנים ולא כרכים גדולים אלא עיירות בינוניות [12]אמר רב יוסף תרתי קדש הואי אמר רב אשי כגון סליקוס ואקרא דסליקוס גופא [13]ערים הללו אין עושין אותן לא טירין קטנים ולא כרכין גדולים אלא עיירות בינוניות [14]ואין מושיבין אותן אלא במקום מים ואם אין שם מים מביאין להם מים ואין מושיבין אותן אלא במקום שווקים ואין מושיבין אותן אלא במקום אוכלוסין נתמעטו אוכלוסיהן מוסיפין עליהן נתמעטו דיוריהן מביאין להם כהנים לוים וישראלים ואין מוכרין בהן לא כלי זיין ולא כלי מצודה דברי רבי נחמיה וחכמים מתירין [15]ושוין שאין פורסין בתוכן מצודות ואין מפשילין לתוכן חבלים כדי שלא תהא רגל גואל הדם מצויה שם א"ר יצחק מאי קרא [16]וגם אל אחת מן הערים האל וחי עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא תנא [17]תלמיד שגלה מגלין רבו עמו שנאמר וחי עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא [18]אמר ר' זעירא מכאן [19]שלא ישנה אדם [20]לתלמיד שאינו הגון א"ר יוחנן [21]הרב שגלה מגלין ישיבתו עמו איני והא א"ר יוחנן מנין לדברי תורה שהן קולטין שנאמר [22]את בצר במדבר וגו' [וכתיב בתריה] [23]וזאת התורה לא קשיא הא בעידנא דעסיק בה הא בעידנא דלא עסיק בה ואי בעית אימא מאי קולטין ממלאך המות [24]כי הא דרב חסדא הוה יתיב וגרים בבי רב ולא הוה קא יכול שליחא [דמלאכא דמותא] למיקרב לגביה דלא הוה שתיק פומיה מגירסא סליק ויתיב אארזא ושתיק ויכיל ליה א"ר נחמן בר חנילאי מפני מה זכה ראובן לימנות בהצלה תחלה מפני שהוא פתח בהצלה תחלה שנאמר [25]וישמע ראובן ויצילהו מידם דרש רבי שמלאי מאי דכתיב [26]אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרחה [שמש] אמר לו הקב"ה למשה הזרח שמש לרוצחים איכא דאמרי א"ל הזרחת שמש לרוצחים דרש רבי סימאי מאי דכתיב [27]אוהב כסף לא ישבע כסף ומי אוהב בהמון לא תבואה אוהב כסף לא ישבע כסף זה משה רבינו שהיה יודע [28]שאין שלש ערים שבעבר הירדן קולטות עד שלא נבחרו שלש בארץ כנען ואמר מצוה שבאה לידי אקיימנה ומי אוהב בהמון לא תבואה למי נאה ללמד בהמון מי שכל תבואה שלו והיינו [29]דא"ר אלעזר מאי דכתיב [30]מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי נאה (ללמד) [למלל] גבורות ה' מי שיכול להשמיע כל תהלתו ורבנן ואיתימא רבה בר מרי אמר מי אוהב בהמון לו תבואה כל האוהב [31](למלמד) בהמון לו תבואה יהבו ביה רבנן עינייהו ברבא בריה דרבה (סימן אשי ללמוד רבינא ללמד) רב אשי אמר כל האוהב ללמוד בהמון לו תבואה והיינו [32]דא"ר יוסי בר' חנינא מאי דכתיב [33]חרב אל הבדים ונואלו חרב על צוארי שונאיהם של [34]ת"ח שיושבין ועוסקין בתורה בד בבד ולא עוד אלא שמטפשין כתיב הכא ונואלו וכתיב התם [35]אשר נואלנו ולא עוד אלא שחוטאין שנאמר ואשר חטאנו ואיבעית אימא מהכא [36]נואלו שרי צוען רבינא אמר כל האוהב ללמד בהמון לו תבואה והיינו דאמר [37]רבי הרבה תורה למדתי מרבותי ומחבירי יותר מהם ומתלמידי יותר מכולן א"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב [38]עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלם מי גרם לרגלינו שיעמדו במלחמה שערי ירושלם שהיו עוסקים בתורה וא"ר יהושע בן לוי מאי דכתיב [39]שיר המעלות לדוד שמחתי באומרים לי בית ה' נלך אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע שמעתי בני אדם שהיו אומרים מתי ימות זקן זה ויבא שלמה בנו ויבנה בית הבחירה ונעלה לרגל ושמחתי [40]אמר לו הקב"ה [41]כי טוב יום בחצריך מאלף טוב לי יום אחד שאתה עוסק בתורה לפני ועקב אומר שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח: ומכוונות להם דרכים וכו': תניא [42]ר' אליעזר בן יעקב אומר מקלט

מסורת הש"ס

א) ר"ב קכב:, ב) ס"פ הואי, ג) [לפי מ"ם הערוך נעתק פרוור ע"ם ל"ל פרוורדהא כרי"ם והעיר המוסף הערוך שם פירושו נלשון יוני מגרשי הצרים וכפרים נקרא פרוור], ד) [ערכין לג: ע"ש], ה) [שם לב:], ו) [תוספתא פ"ב ע"ם], ז) ר"פ א"ר זירא, ח) חולין קלג. ע"ש, ט) כריתות יג: מגילה יח., י) נדפיי ליתא, כ) תענית ז. כרכות סג:, ל) [נס"פ], ישראל], מ) [תענית ז. ע"ש], נ) [שבת ל.], ס) [תוספתא פ"ב], ע) ל"ל רבינא,

תורה אור השלם

1. גלעד קרית פעלי אן עקבה מדם: הושע ו ח
2. וכחכי איש גדודים חבר כהנים דרך ירצחו שכמה כי זמה עשו:
הושע ו ט
3. ואת הערים אשר תתנו ללוים את שש ערי המקלט אשר תתנו לנס שמה הרצח ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר: במדבר לה ו
4. ויתנו לכלב את חברון כאשר דבר משה ויורש משם את שלשה בני הענק: שופטים א כ
5. ואת שדה העיר ואת חצריה נתנו לכלב בן יפנה באחזתו:
יהושע כא יב
6. ועדי מבצר הצדים צר וחמת רקת וכנרת: ואדמה והרמה וחצור: וקדש ואדרעי וען חצור: יהושע יט לה-לז
7. לנס שמה רוצח אשר ירצח את רעהו בבלי דעת והוא לא שנא לו מתמול שלשום ונס אל אחת מן הערים האל וחי: דברים ד מב
8. את בצר במדבר בארץ המישר לראובני ואת ראמת בגלעד לגדי ואת גולן בבשן למנשה:
דברים ד מג
9. וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל: דברים ד מד
10. וישמע ראובן ויצלהו מידם ויאמר לא נכנו נפש:
בראשית לז כא
11. אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרחה שמש:
דברים ד מא
12. אהב כסף לא ישבע כסף ומי אהב בהמון לא תבואה גם זה הבל:
קהלת ה ט
13. מי ימלל גבורות יי ישמיע כל תהלתו:
תהלים קו ב
14. חרב אל הבדים ונאלו חרב על גבוריה וחתו: ירמיהו נ לו
15. ויאמר אהרן אל משה בי אדני אל נא תשת עלינו חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו:
במדבר יב יא
16. נואלו שרי צען נשאו שרי נף התעו את מצרים פנת שבטיה:
ישעיהו יט יג
17. עמדות היו רגלינו בשעריך ירושלם: תהלים קכב ב
18. שיר המעלות לדוד שמחתי באמרים לי בית יי נלך:
תהלים קכב א
19. כי טוב יום בחצריך מאלף בחרתי הסתופף בבית אלהי מדור באהלי רשע: תהלים פד יא

מלקט ושרה העיר והצריה נתנו לכלב. וקדש עיר מקלט הואי והכתיב וערי מבצר הצדים צר וחמת רקת וכנרת [וגו'] וקדש ואדרעי. ושנינן תרתי קדש הוו. ואין עושין בערי מקלט דברים שגורמין להיות רגלו של גואל הדם מצויה שם. תנא תלמיד שגלה מגלין רבו עמו שנאמר וחי עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא. א"ר זירא מיכן שלא ישנה אדם לתלמיד שאינו הגון. א"ר יוחנן הרב שגלה מגלין ישיבתו עמו. איני שרב גולה והאמר ר' יוחנן מנין לדברי תורה שקולטין שנאמר את בצר במדבר וכתיב וזאת התורה. ופרקינן קולטין ממלאך המות בעידנא דעסק בה כרבי חסדא דהוה גרים יתיב בבי רב ולא הוה יכול שליחא (ה) למיקרב גביה דלא הוה שתיק פומיה מגירסא. סליק יתיב אארזא דבי רב פקע ארזא ושתיק ויכיל ליה: אוהב כסף לא ישבע כסף זה מרע"ה שהיה אוהב המצות ולא היה שבע מהן. ומי אוהב בהמון לא תבואה. למי נאה להלן (ו) בהמון מי שכל תבואה שלו והיינו דא"ר אלעזר מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי נאה למלל גבורות ה' מי שיכול להשמיע כל תהלתו. (ז) יהבו ביה רבנן עינייהו ברבה בריה דרבא (ז): ירושלמי פרק פ"ד ה' דברים היה הבית האחרון חסר מן הראשון שנאמר ואכבד. ה' חסר. אלו ה' דברים שהיה הבית האחרון חסר מן הראשון. ואלו הן. אש. וארון. ואורים ותומים. ושמן המשחה. ורוח הקדש. אמר אביי ת"ח צריך לפרסם עצמו. היך בר נש דחכים חדא מכילא ואזל לאתר דאינון טוקרין ליה דהוא חכם תרתי מכילי צריך למימר לון חדא מכילא אנא חכים: רב אשי אמר כל אוהב ללמוד בהמון (לא) [לו] תבואה. כרבי יוסי בר חנינא דאמר חרב (על) [אל] הבדים ונואלו. חרב על צוארי ת"ח שיושבין ועוסקין בתורה בד בבד ולא עוד כו'. רבינא אמר כל (האומר) [האוהב] ללמד בהמון (לא) [לו] תבואה. והיינו דאמר רבי הרבה תורה למדתי מרבותי ומחבירי יותר מהן ומתלמידי יותר מכולן: עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים מי גרם להיות עומדות רגלינו במלחמה שערי ירושלים שהיו מצויינים בהלכה. וכן אמר הקב"ה לדוד טוב לי יום שאתה מתעסק בתורה בחצריך מאלף

(ה) מלות דמלאכת דמותא ליתא בנמי' כמל הדפרי: (ו) להלן. כך היא ב"ב ע' הערוך ערך אהיה: (ז) אולי חסר מלן יל"ל ממ"ם בנמי' והנגן מי: (ד) ב"ה הגרסא ב"ב בעי':

עין משפט
נר מצוה

מג א מרי' פ"ח מהלי' רוצח הלי' ט והלי' י
סמג עשין עז:
מד ב ג מרי' שם הלכה ח הלכ' שם:
מה ד מרי' שם פ"ז הלי' ח סמג עשין עו:
מו ה מרי' פ"ב מהלי' ס"מ הלכה ח סמג עשין יב טש"ע רי"ד סימן רמו ס"ז:
מז ו מרי' פ"ז מהלי' רוצח הלכה ח סמג עשין עו:
ז [מרי' שם פ"ח הלי' ג]

גליון הש"ס

גמ' כי הא דרב חסדא. עיין שבת דף ל ע"ב: רש"י ז"ל רב אשי דבי' נרסי' ללמוד. ולפ"ז תתקן ללמד הקדים ללשון דבר רב אשי לדרגינא הא דגרינא קדים מיניה לזה כתב רש"י דדבר רב אשי ללמוד ודרגינא ללמד מש"ה נקט כבדר ללמוד ואח"כ ללמד:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אמר אביי הללו. נ"ב פירוש הני שם: (כ) יש"י ד"ה נשאו שרי ציון נשאו. נ"ב נשאו פרש"י נתנו:

מוסף רש"י

והחברון עיר מקלט הוא. כדכתיב ביהושע (כא יג) ולבני אהרן הכהנים נתנו את עיר מקלט הרוצח את חברון ואת מגרשיה (דשב"ים ב"ב קכב:). פרוורדהא. כפרים וסדות סמכיב לעיר חוקה למגרש (שם). ערים הללו. הנמנים לגייס (שרבין לג:). לא טירין קטנים. לפי שהן ערי מקלט ובעינן שיהא שם יישוב לנית מעט לרוצחים (שם). ולא כרכים גדולים. לפי שמתקבצין שם מכל מקומות לבתורה ותהא רגל גואל הדם מצויה שם ויתרגנו ויתרגנו את הרוצח ויהרגנו (שם). אלא עיירות בינוניות. כגון חומה (שם). אוהב כסף לא ישבע כסף. פירוש מצוה לא יפסע מהן (קהלת ה ט). מי שיכול להשמיע כל תהילתו. ומן מי שיכול לספר את טוב לפיכך אין נראה לספר מדעתו אלא את שתקנו חכמים (תוספתא יח ג). אשר נואלנו. מתרגם דתיטפשנא (תענית ו:). שחוטאין. דכתיב נואלנו כי חטאנו (שם). כי טוב יום בחצריך. כלומר כבר אמרת לפני טוב יום שאתה עומד בחלרי ישוקם בתורה מאלף עולות שעתיד כך שלמה להעלות. כדכתיב (מ"מ ג) אלף עולות יעלה שלמה וגו' (נבכת ל:).

רבינו חננאל

שנאמר גלעד קרית פועלי און עקובה מדם. א"ר אלעזר שהיו עוקבים להרוג נפשות. ובשכם נמי שכיחי רצחנים שנאמר דרך יריצחו שכמה. חבר כהנים שהיו מתחברים גדודים להרוג כחבורת כהנים על הגרנות בחילוק תרומה. ואפיק' אלו שש ערי מקלט קולטות לדעת ושלא לדעת. ואלו הן: דכתיב ועליהם תתנו ארבעים ושתים עיר אינן קולטות אלא לדעת. חברון היתה עיר מקלט ושרה העיר וחצריה נתנו לכלב. וקדש עיר מקלט הואי והכתיב וערי מבצר הצדים צר וחמת רקת וכנרת. ואין עושין בערי מקלט דברים שגורמין להיות רגלו של גואל הדם מצויה שם. תנא תלמיד שגלה מגלין רבו עמו שנאמר וחי עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא. א"ר יוחנן הרב שגלה מגלין ישיבתו עמו. איני שרב גולה והאמר ר' יוחנן לדברי תורה שקולטין שנאמר את בצר במדבר וכתיב וזאת התורה. ופרקינן קולטין ממלאך המות בעידנא דעסק בה כרבי חסדא דהוה גרים יתיב בבי רב ולא הוה יכול שליחא (ה) למיקרב גביה דלא הוה שתיק פומיה מגירסא. סליק יתיב אארזא דבי רב פקע ארזא ושתיק ויכיל ליה: אוהב כסף לא ישבע כסף זה מרע"ה שהיה אוהב המצות ולא היה שבע מהן. ומי אוהב בהמון לא תבואה. למי נאה להלן (ו) בהמון מי שכל תבואה שלו והיינו דא"ר אלעזר מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו למי נאה למלל גבורות ה' מי שיכול להשמיע כל תהלתו. (ז) יהבו ביה רבנן עינייהו ברבה בריה דרבא (ז): ירושלמי פרק פ"ד ה' דברים היה הבית האחרון חסר מן הראשון שנאמר ואכבד. ה' חסר. אלו ה' דברים שהיה הבית האחרון חסר מן הראשון. ואלו הן. אש. וארון. ואורים ותומים. ושמן המשחה. ורוח הקדש. אמר אביי ת"ח צריך לפרסם עצמו. היך בר נש דחכים חדא מכילא ואזל לאתר דאינון טוקרין ליה דהוא חכם תרתי מכילי צריך למימר לון חדא מכילא אנא חכים: רב אשי אמר כל אוהב ללמוד בהמון (לא) [לו] תבואה. כרבי יוסי בר חנינא דאמר חרב (על) [אל] הבדים ונואלו. חרב על צוארי ת"ח שיושבין ועוסקין בתורה בד בבד ולא עוד כו'. רבינא אמר כל (האומר) [האוהב] ללמד בהמון (לא) [לו] תבואה. והיינו דאמר רבי הרבה תורה למדתי מרבותי ומחבירי יותר מהן ומתלמידי יותר מכולן. עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים מי גרם להיות עומדות רגלינו במלחמה שערי ירושלים שהיו מצויינים בהלכה. וכן אמר הקב"ה לדוד טוב לי יום שאתה מתעסק בתורה בחצריך מאלף

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com